

**R. Patris, Francisci Svarez, E Societate Iesv,
Metaphysicarvm Disputationvm, In Qvibvs Et Vniuersa
Natvralis Theologia Ordinate Traditvr, Et Qvæstiones Ad
omnes duodecim Aristotelis Libros ...**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ ; [Coloniæ Agrippinæ], 1630

11 Quod sit in rebus principium vnitatis formalis, & vniuersalis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94135](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94135)

in alio formaliter includatur: & consequenter, neq; vnum dicere potest id totum, quod dicit aliud, neq; actu neq; potentia, neque explicite, nec confuse. Et quamuis identice interdum animalitas & rationalitas sint eadem essentia, tamen hoc non significatur ac si prædicatū sit de formali, & quidditatiuo conceptu subiecti. Vnde sumitur optima confirmatio, quia rationalitas nō potest vere prædicari de animalitate, nisi vt differentia eius diuisiua, & contractiua atque adeo extra rationem eius existens: sed in illa locutione non prædicatur vt differentia diuisiua: quia differentia diuisiua, cum sit extra genus, adiacet illi, & se habet per modum accidentis, & ideo non potest de illo prædicari in abstracto, sed tantum in concreto. Propter quod recte dixit Auicenna tract. 7. suæ Metaph. c. 6. rationalitatē vt in abstracto significatur, nō esse differentiam sed differentia principii. Et propter eandē causam existimo, tertiā locutionem esse in rigore falsam, quia etiam in illa rationalitas nō prædicatur vt differentia, quia nō prædicatur in quale: prædicatur ergo, vt tota & integra ratio humanitatis, & ita efficit sensum falsum. Similiter existimo, enunciationes secundi generis esse in rigore falsas, quamuis in sensu identico sint minus indirectæ quam primæ: nam omnis essentia, quæ est realiter rationalitas, est etiam animalitas, non vero e conuerso.

VI.

At vero locutiones primi generis, videntur posse admittere aliquem sensum verum in omni rigore & proprietate, quamuis æquiuocæ videantur, & ideo non sint sine distinctione admittendæ. Humanitas enim cū dicat integram hominis essentiam & naturā, includit in conceptu suo animalitatem, & rationalitatem, quia totum hoc est de essentia hominis. Item quia humanitas non dicit solā rationalitatem: plus enim in conceptu suo includit, vt per se notum est: non enim dicit solam vltimam differentia hominis, nec solum abstractum differentia: sed dicit formam totius, quæ physice includit totam naturā compositam ex materia & forma, & Metaphysice omnes gradus talis naturæ. Igitur humanitas reuera est quædā natura sensitua, & in hoc habet aliquam conuenientiam, & similitudinem cum natura equi, & leonis in abstracto sumpta: nam omnes sunt principium integrum sentiendi: ergo potest ab illis omnibus vnus conceptus communis abstrahi, qui sit ille genericus, & de illis possit prædicari: & in confuso ac in potētia dicat totum id, quod in singulis membris reperitur, & sane hic conceptus significari videtur illa voce, principium integrum seu totale sentiendi, quod sine dubio vere prædicatur de omnibus illis naturis. Si ergo nomine animalitatis idē conceptus eodemque modo significetur, erit vera illa locutio. Non videtur autem hæc significatio aliena à proprietate illius vocis: quia, licet illud abstractum significetur vt pars respectu concreti & ideo non possit de illo vere prædicari (iuxta veriorē sententiam infra tractandam in disputatione de supposito) tamen respectu ipsiusmet forme totalis, quamuis formaliter non exprimat totam illius rationem, tamen confuse videtur posse significare totam illam, seu conceptum illius communem, vt includentem in potentia omnes determinationes suas: in hoc ergo sensu erit vera illa propositio: sicut hæc est etiam vera, hæc humanitas Christi est humanitas, & pertinet ad prædicationem speciei de indiuiduo.

VII.

Nihilominus tamen propter formalem significationē ac præcisionē vocis abstractæ potest esse æquiuocatio in illa voce *animalitas*, ita vt per illā significetur ratio constitutiua animalis, vt præcisa ab omni inferiori, & in hoc sensu esset falsa locutio, vt conuincitur argumēta prius facta: ideoq; nō esset illa locutio sine distinctione admittēda, & quoad hoc nō est eadem ratio de communibus abstractis physicis formarū seu accidentiū: nam cū hæc natura sua sint formæ

reales & physice, quando in abstracto significantur, vel concipiuntur plane intelliguntur abstrahi à subiectis, nō vero præcindi ab omnib. differentiis inferioribus: natura autem substantialis est tantum forma Metaphysica, & non est proprie in subiecto, & ideo, quando in abstracto concipitur & significatur, videtur cum omni præcisione ab omni etiam contrahente significari, iuxta illud Auicennæ, *Equitas est tantum equitatis*: quamuis non repugnet etiam significari per modum totius potentialis respectu inferiorū, vt diximus. Sed quæres, si animalitas potest in hoc sensu concipi vt genus humanitatis, & aliarum naturarum in abstracto sumptarum, cur rationalitas non habeat rationem differentia, aut quamnam erit eius differentia. Respondetur, si quis velit Metaphysice humanitatem definire, facile id intelliget; neq; enim dicit, humanitatem esse animalitatem rationalitatem: esset enim incongrua locutio: neque illa esset definitio: quia illæ duæ partes nullo modo inter se coniunguntur ad vnā orationem componendam. Dicit ergo, humanitatem esse, animalitatem rationalem: ratione ergo est differentia etiam illius abstracti: quia vt supra dicebam abstractum vt sic, non potest prædicari per modum differentia sed generis, vel speciei: nam semper prædicatur in quid: prædicatio enim in quale tantū fit per terminos connotatiuos, seu adiectiuos, qui significant formā vt informantem, vel adiacentem alteri. Et ideo etiā in accidentibus quamuis genus prædicetur in abstracto de specie, differentia nunquam dicitur per modū abstracti sed concreti, non enim dicemus, albedinem esse colorem & disgregationem visus: sed colorem disgregantem, vel disgregatiū visus. Quod si tandē obiciat, non posse eandem differentiam esse generis in abstracto, & in concreto sumpti. Respondetur, rationale coniunctum animali in concreto, & animalitati in abstracto, non eodem sensu vtriq; tribui: nam in vno significat esse naturam tantum rationalem in alio vero esse rationale suppositum.

SECTIO XI.

Quod sit in rebus principium unitatis formalis, & vniuersalis.

Quamuis vnitas vniuersalis aliquo modo differat ab vnitate formali, vt diximus, tamen, quia non est vnitas secundum rem, sed secundum rationē, ideo in re non est diuersum vtriusq; unitatis principium, & ideo necesse non est, diuersas de illis quæstiones mouere: sed explicato principio unitatis formalis, erit explicatum de vniuersali: quia hæc nō fundatur in rebus, nisi media vnitate formali. Et ideo recte dixit Ferrar. 2. cont. gent. c. 95. cū quæritur, à quo sumatur genus & differentia, non quæri de genere & differentia secunde intentionaliter, h. e. vt per rationem habent vnitatem, vel relationem rationis, sed prime intentionaliter, i. e. secundum vnitatem formalem vel conuenientiam, quam in re habere possunt. Est autem hic sermo de principio physico: sicut enim in superioribus explicata vnitate indiuiduali, inquisimus, & explicamus principium eius, id est, fundamentum physicum, quod in re habere potest: ita hic simile principium intueamur, respectu unitatis formalis, quæ vel est vnitas generis, vel differentia, vel speciei ex vtriusq; composita: omitto enim nunc vnitatem formalem transcendentalem, quia vel analoga est, & sic non est vnitas simpliciter, vel, si sit vniuersa, ad genericam reuocanda est, vt supra dixi: & idem proportionale habet fundamentum, vt explicabo.

Sic igitur declarata quæstio coincidit cum illa communi, vnde sumantur genus & differentia. Et ratio dubi-

I.

II.

dubitandi est, quia communiter dici solet, genus summi à materia, & differentiam à forma: quod tamen verum non apparet. Primo, quia etiam in angelis reperitur unitas formalis generis & speciei; & tamen in eis, nec materia, nec forma reperitur. Secundo, quia si genus sumeretur à materia, ergo quæ materiam non haberent communem, nec genus possent habere comune, consequens est aperte falsum, quia & substantiæ materiales cum immaterialibus in genere aliquo conveniunt, & corpora terrestria cum celestibus, quamvis in materia non conveniant. Tertio, quia in substantiis etiam similem materiam habentibus non sumuntur genera à materia: ut patet de genere viventis, animalis, & similibus: vivens enim non habet vitam à materia, sed à forma: & sic de alijs. In contrarium est, quia ille modus loquendi est vere omnium antiquorum, præsertim vero D. Thom. de ente & essentia capit. 4. §. 5. & 6. & 2. cont. gent. capit. 95. & quæst. de spirituali creat. art. 1. & significat Auerr. 10. Metaph. in fine. comm. 26. propter Aristot. ibi dicentem, *Corruptibile, & incorruptibile differre genere*, eo quod materia etiam differat: In quo significat, genus, vel esse materiam, vel omnino à materia esse sumendum.

Prior opinio obicitur.

III. In hac re duplex potest esse dicendi modus. Prior est, materiam & formam proprie & in rigore sumptas esse propria & necessaria principia unitatis formalis genericæ, vel specificæ: atque hoc sensu genus summi à physica materia tanquam à proprio principio, differentiam vero seu speciem (hæ enim duæ pro eadem reputantur, cum differentia, speciem constituat) summi à forma. Atque in hunc modum videntur sensisse, qui negant res immateriales componi ex genere & differentia, sed tantum res ex materia & forma compositas, inter quos est Durand. in 2. d. 3. quæst. 1. & indicant Albert. in prædicam. ca. de Substantia. & ibidem Agid. & quodlib. 1. q. 3. nam hæc ratione moti (ut videtur) negant substantias corporeas esse uniuocæ substantias cum incorporeis. Quod etiam negavit Auerr. loco supra citat. de corporibus terrestribus, & celestibus, quia putavit celos non constare materia, de quo alias. Verum est, ex hoc principio non necessario sequi, hos auctores negasse in angelis vel celis genera & differentias, quia existimare potuerunt habere inter sese genericam convenientiam, etiam si negauerint habere illam cum inferioribus substantiis. Tamen, si ita sentiant, nullam probabilem rationem asserre poterunt, ob quam negent communia genera his substantiis compositis ex materia & forma, & illis immaterialibus, quæ compositionem generis, & differentiam in se admittunt: quia, sicut in hoc similes sunt inferioribus substantiis, ita cum illis habere possunt aliquam unionem, & genericam convenientiam: neque hoc repugnat earum simplicitati, aut perfectioni: magis ergo consequenter dicent, hoc ipso, quod materiam & formam non habent, nec genus & differentiam habere posse: quia hæc in illis fundantur. Huius autem assertionis sic expositæ non video, quod possit fundamentum asferri, nisi quia, sicut materia est in potentia ad plures formas, & cum illa componit diuersas essentias, ita se habet genus ad plures differentias. Sed hæc opinio sic exposita est aperte falsa: ut conuincunt argumenta in principio facta, & quæ asseremus: fundamentumque illud valde leue est, quia illa convenientia non est per veram similitudinem ac proprietatem, sed solum secundum quandam proportionem.

Questionis resolutio.

IV. Est igitur secunda sententia, materiam & formam, non secundum proprietatem physicam, sed secundum Franc. Suar. Metaph. Tom. I.

cundum quandam proportionem, & analogiam esse principia, à quibus genus, & differentia sumuntur. Nam materia est prima, & quasi essentialis seu substantialis potentia naturæ substantialis de se indifferens ad plures naturas seu actus: forma vero est primus actus substantialis determinans, vel constituens naturam. Quia ergo genus est quid potentiale, & indifferens, & per differentiam actuatur, & determinatur ad certum gradum seu speciem naturæ, ideo dicitur genus summi à materia & differentia à forma, id est, per proportionem quandam ad materiam & formam. Atque hæc est sententia Aristotelis 8. Metaph. tex. 6. D. Thomæ, dict. opusc. de ente & essentia, & 2. cont. gent. c. 95. & 7. Metaph. lect. 11. & 12. & alijs locis infra citandis. Atque hic sensus est verus & facilis. Dicendum ergo est, in vniuersum loquendo principium formalis unitatis esse totam rei essentiam & naturam diuerso tamen modo, nam unitatis genericæ principium, est ipsa natura, ut vltius est perfectibilis seu determinabilis, seu ut habet convenientiam & similitudinem cum alijs in aliquo gradu potentiali, seu amplius determinabili. Unitatis autem specificæ, seu differentie est eademmet natura secundum vltimam perfectionem essentialem suam. Probatur primo rationibus factis, quia non potest assignari alius modus, qui communis sit omnibus substantiis, & accidentibus, ac formis. Secundo, quia in ipsismet substantiis materialibus, nec forma, nec materia est sufficiens principium generis & differentie: quia ut supra dictum est, tam genus quam differentia dicunt aliquo modo totam rei naturam, & ideo possunt prædicari de specie. Vnde, si per impossibile intelligeremus compositum ex anima rationali, & alia materia alterius rationis ab ea, à qua nunc homo constat, ex tali materia & forma non sumerentur genus & differentia, quibus nunc homo essentialiter constat: quia rationale, licet sumatur præcipue ab anima, includit tamen essentialiter talem materiam. Et è contrario, quamvis fingatur hæc materia absque compositione cum aliqua forma, nullum genus proprium substantiæ ab ea sumi posset, nisi forte genus materiæ, respectu cuius ipsa materia se habet ut tota natura, à qua, ut habet convenientiam cum materia celi in gradu aliquo vltius determinabili, sumi potest tale incompletum genus, & consequenter ab eadem, ut habet complementum in sua essentia sumetur vltima differentia constituens speciem talis materiæ; & idem est suo modo in forma: ergo in vnaquaq; re omnis huiusmodi unitas sumitur ex tota natura aliter, & aliter comparata seu concepta. Hoc autem cum debita proportionem intelligendum est, nam in substantiis completis & integris, id simpliciter & cum omni proprietate verum est, quia illæ sunt, quæ habent proprias, & integras naturas; quia vero etiam in partialibus substantiis, ut sunt materia & forma reperitur suo modo unitas generica & specifica, in eis debet cum proportionem intelligi, quod à tota natura scilicet partiali, id est, à tota entitate formæ, vel materiæ secundum diuersas rationes huiusmodi genus & differentia sumantur, quod ad formas etiā accidentales eodem modo accommodandum est, ut late in D. Thom. videri potest opusc. de ente & essentia c. 9.

Argumentorum responsa.

Ad primum ergo fatemur, in angelis esse genera & species, ut late D. Thom. declarat dicto opusc. de In Angelis ente & essentia capit. 5. & 6. & 1. p. quæst. 50. art. 2. ad 1. & alij ut infra tractabimus disputando de intelligentiis. Neque oportet ut in eis sit materia & forma, quia ut diximus non semper illæ sunt participia generis & differentie, sed quælibet natura, etiam simplex, dummodo talis sit, ut possit habere cum alijs convenientiam uniuocam in gradu aliquo abstrahibili per intellectum ut determinabili, vel determinante: hoc

Genus, indicatur summi à materia, & forma vero differentia.

V.

In Angelis vere genera & differentia reperiri.

Q

hoc

hoc autem non repugnat inueniri in angelicis naturis, cum sint finitæ & limitatæ perfectionis. Dices, ergo nulla est in hoc differentia inter substantias materiales, & immateriales: quia in utrisque sumuntur genus & differentia à tota natura secundum perfectionem, vel imperfectiorem gradum, unde materia & forma veluti per accidens se habent, quia solum concurrunt quatenus sunt partes componentes talem naturam: consequens autem videtur contra D. Thom. cit. locis præsertim 1. part. quest. 50. artic. 2. ad 1. ubi ait esse differentiam inter substantias materiales, & immateriales, quod in illis ab alia re sumitur genus, & ab alia differentia in his vero ab una, & eadem re secundum rationem diuersam utrumque sumitur. Respondet Ferrata supra, si loquatur de proximo principio nullam esse differentiam, quia illud est tota natura in omnibus substantiis, ut diximus, si autem sit sermo de radicali principio, in hoc esse aliqualem differentiam: nam in substantiis immaterialibus, cum non sint compositæ ex partibus physicis, idem est principium radicale, quod proximum omnis unitatis formalis, in substantiis autem materialibus, quia compositæ sunt ex partibus physicis, quamuis tota natura sit principium proximum, materia vero censetur radicale principium generis, quia est radix totius potentialitatis: & quia per proportionem ad illam consideratur genus ut determinabile per differentias: forma vero censetur prima radix differentiarum quia illa dat ultimam perfectionem, & in actum redigit completam naturam. In quo etiam potest aliqualis differentia inter materiam & formam considerari, quia materia per se non est propriè causa radicalis aliquid gradus etiam generis, donec actuatur per formam, à qua primario & essentialiter pender omnis gradus naturæ substantialis. Unde D. Thomas quest. de spirit. creat. artic. 1. ad 24. dicit cum genus à materia sumi dicitur, non esse intelligendum de materia prima, sed secundum quod per formam recipit quoddam esse imperfectum, & materiale respectu specifici, sicut de animali est imperfectum respectu hominis, & utrumque est ab anima. Unde fit ut propriè loquendo, materia non sit principium generis nisi per analogiam & proportionem ut diximus. Forma vero aliquid amplius habere videtur respectu cuiuscunque differentiarum, quia est propria radix illius, quod non solum de vitima, sed etiam de subalternis differentiis verum est. Quamuis non sit omnino in suo genere excludenda materia: quia omnis forma naturalis est actus eius, & ab illa ut sic sumitur differentia, ideoque semper in tali differentia includitur aliquo modo materia.

VII.

Materiales substantia cum immaterialibus vniuoce conueniunt.

Ad secundum non defuit, qui concedant sequelam, scilicet nullum dari commune genus rebus non habentibus materiam communem seu eiusdem rationis, ut supra citatum est. Sed in nullo probabili fundamento nititur: quia, ut ostendimus, non repugnat compositio generis & differentiarum rebus finitis, etiam si, vel nulla materia physica consent, vel materia alterius rationis à materia horum inferiorum. Item non repugnat illis habere vniuoce conuenientiam, vel similitudinem cum his inferioribus, ut constat de conceptu substantiarum, qui secundum præcisam suam rationem consideratus æquè conuenit substantiis integris materialibus ac immaterialibus, & terrestribus quam celestibus. Respondetur ergo ad argumentum negando sequelam: nam in primis quod attinet ad corpora celestia & terrestria, quamuis demus materias eorum esse specie differentes, cum illamet materiæ genere inter se conueniant, nullum erit inconueniens ab eis suo modo sumi vnum commune genus his corporibus, non solum quatenus substantiarum sunt, sed etiam quatenus corpora sunt. Quod vero spectat ad immateriales substantias, vniuoce conueniunt cum inferioribus in ratione per se essendi, seu subsistendi in substantiali natura: vni-

de habere possunt commune genus, non sumptum à propria materia, sed à tota natura secundum indeterminatam rationem eius, ut dictum est. Neque huic veritati, repugnat dictum illud Aristotelicum, Corruptibile & incorruptibile differunt genere, quia ut exponunt Diuus Thomas, Alexander Aletis & alij tum ibi, tum 5. Metaph. text. 33. illud non est intelligendum de genere logico, aut Metaphysico, quod per conuenientiam in aliqua unitate formali consideratur, sed de genere physico, quod est ipsa materia, de qua interpretatione plura infra disput. 39. sect. 3. Tertia ratio iam dictis dissoluta.

DISPUTATIO VII.

De variis distinctionem generibus.

Ecce disputatio necessaria hoc loco visa est ad completam expositionem huius attributi, seu proprietatis entis: nam cum unitas indiuiduone includat & ideo multitudini opponatur, quæ ex diuisione seu distinctione confurgit ad comprehendendos omnes modos unitatis, necesse est, omnes etiam modos distinctionis comprehendere: quia, quot modis dicitur vnum oppositorum, tot dicitur & reliquum. Est autem hoc in Metaphysica non minus necessarium, quam difficile: nam ut ex Aristotele sumitur 2. Post. capit. 14. vniuscuiusque rei essentia & quidditas per diuisionem, seu distinctionem attingitur, nam diuidendo vnum ab alio ad propriam vniuscuiusque rei definitionem peruenitur: unde, quam est difficile rerum essentias cognoscere, tantumdem est varios gradus & modos distinctionum explicare. Inquirendum ergo est, quotnam illi sint, & quibusnam indi- cibus seu modis discerni possint.

SECTIO I.

Vtrum præter distinctionem realem & rationis sit aliqua alia distinctio in rebus.

In hoc titulo duo supponuntur ut certum, & tertium inquiritur. Primo enim per se notum est, dari in rebus distinctionem realem, quæ ad maiorem explicationem appellari solet distinctio rei à re, quæ in hoc consistit, quod vna res non sit alia, neque contrariè: constat autem existere plures res, quarum vna omnino non est alia. Solum est obseruandum, interdum res non solum esse sic distinctas, sed etiam non esse inter se unitas, ut sunt duo supposita, vel accidentia quæ sunt in distinctis suppositis, & alia huiusmodi in quibus nulla est difficultas cognoscendi prædictam distinctionem, quia nullum est in eis vestigium realis identitatis. Aliquando vero contingit, huiusmodi res sic distinctas esse inter se unitas, ut patet in materia & forma, quantitate & substantia; & in his sæpè est difficillimum discernere realem distinctionem: quod sit rei à re: si potest esse in rebus alia minor illa, quod statim tractabitur; & tunc etiam explicabitur, quomodo sit vna distinctio ab alia discernenda.

Illud etiam est in hac distinctione obseruandum, solere distingui in positiuam, & negatiuam: quæ partitio non tam ex parte ipsius distinctionis, quam extremorum eius data est; distinctio enim ipsa formaliter semper in negatione consistit, ut supra dictum est, tamen hæc negatio intercedit aliquando inter res positiuas & reales, quarum vna, non est alia; & tunc dicitur distinctio positiuæ, & hæc est propria distinctio realis, de qua nos locuti sumus. Aliquando vero consideratur talis distinctio inter ens & non ens, aut inter non entia omnino diuersa, & tunc vocatur distinctio realis negatiuæ: quia vnum illorum extremorum